

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n data-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n data-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 128/2025 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- talousvaliokunta TaVL 38/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Merita Erkkilä, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Hanna Laurila, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Jenni Rantio, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Niklas Vainio, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Anna Vuopala, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtava asiantuntija Ismo Parviainen, sisäministeriö
- esittelijäneuvos Susanna Lindroos-Hovinheimo, Oikeuskanslerinvirasto
- johtava asiantuntija Päivi Karkkola, Liikenne- ja viestintävirasto
- poliisitarkastaja Konsta Arvelin, Poliisihallitus
- tietosuojavastaava Karoliina Kallasvuo-Nuotto, Elisa Oyj
- asiantuntija Peppiina Huhtala, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- lakimies Janne Hälinen, FiCom ry
- juristi Tuulia Karvinen, Finanssiala ry
- johtava asiantuntija Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari
- digi- ja innovaatiopolitiikan asiantuntija Maria Nyroos, Suomen Yrittäjät ry
- projektipäällikkö/erityisasiantuntija Jaana Jormanainen, Suomen Kuntaliitto
- johtava asiantuntija Joonas Mikkilä, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

- Kilpailu- ja kuluttajavirasto, edustaen kuluttaja-asiamiestä
- Verohallinto
- IPR University Center
- DNA Oy
- Telia Finland Oyj
- Säveltäjain Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
- Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta sekä muutettaviksi sakon täytäntöönpanosta annettua lakia, sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ja kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on toimeenpanna joulukuussa 2023 annettu EU:n data-asetus, joka on merkittävä osa Euroopan komission datastrategian toimenpiteitä. Asetuksen toimeenpano edellyttää täydentävien säännösten antamista asetuksen valvonnasta ja seuraamuksista.

EU:n data-asetuksen mukaan yrityksillä ja kuluttajilla on oikeus päästä käsiksi dataan, jonka he itse ovat tuottaneet käyttäessään erilaisia laitteita. Laitteiden käyttäjät voivat halutessaan jakaa dataa kolmansien osapuolten, kuten korjaus- ja huoltopalvelujen, kanssa data-asetuksen mukaisin menettelyin.

Datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta annettavassa laissa nimettäisiin kansallisesti toimivaltaiset viranomaiset. Näitä olisivat Liikenne- ja viestintävirasto, joka pääasiallisesti valvoisi data-asetuksen noudattamista, ja lisäksi kuluttaja-asiamies sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Liikenne- ja viestintävirasto velvoitettaisiin toimimaan myös datakoordinaattorina eli keskitettynä yhteyspisteenä asetuksen soveltamiseen liittyvissä asioissa Suomessa. Ehdotetussa laissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston valvontaan liittyvistä toimivaltuuksista ja oikeudesta määrätä seuraamuksia tiettyjen laissa yksilöityjen asetuksen säännösten rikkomisesta.

Kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muutoksilla säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston asemasta kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyötä koskevan yhteistyöasetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena data-asetuksen valvonnassa ja mahdollistettaisiin seuraamusmaksun määrääminen kuluttaja-asiamiehen valvottavaksi säädettyjen data-asetuksen velvoitteiden rikkomisesta.

Esityksellä olisi vaikutuksia erityisesti toimivaltaisiksi viranomaisiksi nimettäviin viranomaisiin sekä niiden yritysten toimintaympäristöön, jotka asettavat markkinoille tai ottavat käyttöön data-asetuksen sääntelyn piiriin kuuluvia tuotteita ja palveluita.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muutoksella kumottaisiin sen sisältämät EU:n datanhallinta-asetusta täydentävät säännökset, jotka ehdotetaan jatkossa sisällytettäväksi datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta annettavaan lakiin.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

(1) Valiokunta pitää tärkeänä lakia datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta, jonka tavoitteena on toimeenpanna joulukuussa 2023 annettu EU:n data-asetus. EU:n data-asetus on EU-säädös, joka luo yhtenäiset säännöt datan saatavuudelle ja käytölle kaikilla sektoreilla. Sen tarkoituksena on edistää datan jakamista ja käyttöä reilummin, luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia datan avulla ja parantaa kilpailua. Valiokunta pitää asetuksen tavoitteita keskeisinä digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämisen ja paremman toimivuuden kannalta.

Yksityisen viestin luottamuksellisuus tarkastuksen yhteydessä

(2) Saadun selvityksen mukaan Liikenne- ja viestintäviraston tarkastusoikeutta on perustuslain 10 §:n turvaaman kotirauhan suojan osalta asianmukaisesti ja selkeästi rajattu 1. lakiesityksen 7 §:n 1 momentissa täsmentämällä, että Liikenne- ja viestintäviraston pääsy- ja tarkastusoikeus ei koske pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja.

(3) Liikenne- ja viestintäviraston tarkastusoikeuden ulkopuolelle on 1. lakiesityksen 7 §:n 2 momentissa rajattu yksityisluonteiseksi katsottava kirjeenvaihto ja viestintä sitä kautta, että tarkastusoikeus koskee epäillyn rikkomukseen liittyvän valvontatehtävän kannalta tarpeellista liikekirjeenvaihtoa. Liikekirjeenvaihdolla tarkoitetaan hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa todetulla tavalla tarkastuksen kohteen elinkeinotoimintaan liittyvää viestintää viestintävälineestä riippumatta. Vaikka on sinänsä selvää, että yksityisluonteiset luottamukselliset viestit eivät ole liikekirjeenvaihtoa, valiokunta katsoo, että jos tarkastuksen ulottaminen yrityksen tai sen työntekijöiden viestintään on tarpeen tarkastuksen asianmukaiseksi suorittamiseksi, tarkastusta ei saa kohdistaa työntekijöiden eikä yrityksen vastuuhenkilöiden omaan luottamukselliseen viestin suojaan kuuluvaan viestintään. Valiokunta pitää tätä mainintaa tarkastusmenettelyä selkeyttävänä, koska valmistelussa on tunnustettu, että yksityisluonteiseksi katsottavaa viestintää voidaan tehdä samoilla välineillä kuin tarkastuksen piiriin mahdollisesti kuuluvaa liikekirjeenvaihtoa.

(4) Tarkastusoikeutta on rajattu hallituksen esityksessä muun muassa niin, että tarkastuksia saa suorittaa vain epäillyn asetukseen tai kansallisen lakiin perustuvan velvoitteen rikkomisen selvittämiseksi. Tarkastus voi kohdistua vain kyseisen rikkomuksen selvittämiseen liittyvään materiaaliin. Tarkastus on poikkeuksellinen tutkintatapa, jota voidaan käyttää, kun rikkomuksen tai tarkastettavan toiminnan luonteen vuoksi tietopyyntö ei ole viranomaiselle riittävä keino epäillyn rikkomuksen selvittämiseksi ja viranomaispäätökseen tarvittavan näytön hankkimiseksi. Tarkastusten oikeasuhtaisuutta varmistaa osaltaan hallintolain (434/2003) 6 §, jonka mukaan viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan hyväksyttäviin tarkoituksiin ja toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden sekä hallintolaista ilmenevät hyvän hallinnon periaatteet, joiden mukaan tarkastettavien asiakirjojen tulee olla tarpeen valvonta-asian kan-

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

nalta ja tutkittavaksi pyydetyn aineiston laajuuden tarpeellista ja oikeassa suhteessa tarkastuksella tavoiteltavaan päämäärään nähden.

Sanktiointi

(5) Asiantuntijakuulemisessa on katsottu, että julkisen sektorin toimijoiden jättäminen seuraamusmaksujen soveltamisalan ulkopuolelle luo yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden välille epätasapainon. Seuraamusmaksu tulisi valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan voida määrätä viranomaiselle. Asiantuntijakuulemisessa on vedottu parhaillaan lausuntokierroksella olevaan oikeusministeriön esitysluonnokseen (VN/26120/2023-OM-100), jossa ehdotetaan mahdollistettavaksi hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen viranomaisille ja julkishallinnon elimille tietosuojalainsäädännön rikkomisesta.

(6) Liikenne- ja viestintäministeriö on korostanut, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on toistaiseksi katsottu, että Suomessa viranomaisille tai muille julkisille elimille ei lähtökohtaisesti voida määrätä hallinnollisia seuraamusmaksuja. Esityksen valmistelussa on tämän vuoksi katsottu, että data-asetuksen melko yleisluonteinen seuraamussääntely jättää kansallista liikkumavaraa viranomaisille määrättävien seuraamusmaksujen suhteen. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö puoltaa sitä, että esityksessä suljetaan pois mahdollisuus määrätä seuraamusmaksuja viranomaisille ja muille julkisille elimille silloin, kun se on kansallisen liikkumavaran puitteissa mahdollista. Asiaa on käsitelty useassa kohtaa hallituksen esitystä (ks. esim. s. 74, 115—116, 138—139 ja 145). Myös Oikeuskanslerinvirasto on katsonut valiokunnalle toimittamassaan lausunnossa, että ratkaisu on perustuslakivaliokunnan käytännön mukainen.

(7) Liikenne- ja viestintäministeriö on ollut esityksen valmistelun aikana tietoinen käynnissä olevasta oikeusministeriön hankkeesta. Valiokunta korostaa, että esitysluonnoksessa onkin tuotu esiin, että perustuslakivaliokunta saattaa arvioida tulevaisuudessa tätä kysymystä uudelleen (s. 145).

Viranomaisten resurssit

(8) Talousvaliokunta pitää esityksestä antamassaan lausunnossa TaVL 38/2025 vp tärkeänä varmistaa tosiasialliset edellytykset nyt säädettävien viranomaistehtävien hoitamiseen ja seurata ja arvioida tehtävien toteutumista. Talousvaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota tarpeeseen varmistaa tiivis yhteistyö ja tulkintakäytäntöjen yhtenäisyys sääntelyä soveltavien viranomaisten, Liikenne- ja viestintäviraston ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston, välillä.

(9) Talousvaliokunnan tavoin liikenne- ja viestintävaliokunta pitää tarvittavien resurssien turvaamista erittäin tärkeänä kaikkien nyt kyseessä olevien viranomaisten osalta. Valiokunta kiinnittää erityisesti huomiota Liikenne- ja viestintäviraston resursseihin. Valiokunta on eri hallitusten esitysten kohdalla kiinnittänyt huomiota siihen, että uuden lainsäädännön myötä Liikenne- ja viestintävirastolle säädetään uusia tehtäviä. Liikenne- ja viestintävirastolle ei kuitenkaan ole osoitettu resursseja näiden uusien lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Liikenne- ja viestintävirasto on todennut joutuvansa priorisoimaan tehtäviään. Tämä johtaa muun muassa siihen, että kyberturvallisuustyön tason on arvioitu laskevan.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

(10) Valiokunta on lausunnossaan vuoden 2026 talousarvioesityksestä LiVL 16/2025 vp — HE 99/2025 vp todennut, että kyberturvallisuus on keskeinen osa Euroopan unionin ja Suomen kokonaisturvallisuutta. Kokonaisturvallisuuden kannalta on tärkeää, että Liikenne- ja viestintäviraston kyberturvallisuuskeskuksessa toimiva Kansallinen kyberturvallisuuden koordinaatiokeskus saa tarpeellisen rahoituksen. Säästöjä ei viraston näkemyksen mukaan voida kohdentaa toisin, heikentämättä merkittävästi viraston muita lakisääteisiä turvallisuustehtäviä esimerkiksi merenkulun, ilmailun, junaliikenteen tai tieliikenteen vastuualueilla. Tämän vuoksi valiokunta kantaa huolta siitä, onko Liikenne- ja viestintäviraston mahdollista hoitaa kaikkia lakisääteisiä tehtäviään asianmukaisella tavalla.

Seuranta

(11) Talousvaliokunta on lausunnossaan todennut, että vaikka komissio seuraa data-asetuksen vaikutuksia, myös kansallisesti on perusteltua seurata ja arvioida sääntelyn vaikutuksia erityisesti taloudellisen toiminta- ja innovaatioympäristön kannalta. Talousvaliokunta kiinnitti huomiota myös siihen, että viime vuosien aikana EU:n tasolla on annettu data-asetuksen lisäksi runsaasti dataa ja digitaalista toimintaympäristöä koskevaa sääntelyä. Näistä keskeisiä ovat erityisesti digimarkkina-asetus, datan hallinta-asetus, digipalveluasetus, tekoälyasetus, sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva UCPD-direktiivi, yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) sekä äskettäin uudistettu yleinen tuoteturvallisuusasetus (GPSR). Vaarana on sääntelyn pirstaloituminen, päällekkäisyys ja lisääntyvä hallinnollinen taakka.

(12) Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille myös, että nyt toimeenpanta-vaan uuteen sääntelyyn sisältyy epävarmuutta ja tulkinnallisuutta. Komission on yhdessä jäsenmaiden viranomaisten ja teollisuuden kanssa pyrittävä yhdenmukaistamaan säädöksen tulkintaa tarvittavin ohjeistuksin oikeusvarmuuden vahvistamiseksi. Tulkintatyössä on otettava huomioon toimialakohtaiset erityispiirteet ja -tarpeet. Talousvaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota tarpeeseen yksinkertaistaa ja selkeyttää datataloutta koskevaa sääntely-ympäristöä ja pidättäytyä uudesta sääntelystä niin EU-tasolla kuin kansallisesti. Sääntelyn kansallisessa toimeenpanossa on panostettava erityisesti pk-yritysten riittävään ohjeistukseen ja neuvontaan, selkeiden tulkintojen kehittämiseen sekä ennustettavan ja oikeasuhtaisen valvontatoiminnan muodostumiseen.

(13) Liikenne- ja viestintävaliokunta yhtyy talousvaliokunnan esittämiin huoliin, pitää myös seurantaa sekä kansallisella että EU-tasolla erittäin tärkeänä ja kantaa huolta digitaalisten sisämarkkinoiden toimivuudesta.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. lakiehdotus Laki datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta

1 §. Lain tarkoitus ja soveltamisala. Oikeuskanslerinvirasto kiinnitti lausunnossaan huomiota 1. lakiehdotukseen jatkovalmistelussa lisättyyn soveltamisalapykälään (1 §). Oikeuskanslerinvirasto esitti, että eduskunnan osalta otetaan huomioon perustuslakivaliokunnan tuore lausunto, jossa perustuslakivaliokunta katsoi, että eduskunnan valtiosääntöoikeudellisen aseman kannalta on perusteltua, että eduskunnan virastot rajataan eduskunnan kanslian tapaan kokonaan pois lain

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

soveltamisalasta (PeVL 33/2025 vp, kohta 24). Tämän vuoksi valiokunta on muuttanut soveltamisalaa koskevaa 1. lakiehdotuksen 1 §:n 2 momenttia siten, että siinä huomioidaan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö rajaamalla eduskunnan virastot kokonaan pois lain soveltamisalasta.

15 §. Käyttäjälle määrättävä seuraamusmaksu. Asiantuntijakuulemisessa on pidetty valittuja sanktioituja data-asetuksen velvoitteita perusteltuina, mutta esitetty data-asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaisia teknisten suojatoimien muuttamisen ja poistamisen kieltoa koskevien velvoitteiden lisäämistä sanktioitaviksi 1. lakiehdotuksen 15 ja 17 §:iin käyttäjiä ja kolmansia osapuolia koskien. Liikenne- ja viestintäministeriö on todennut, että se ei ole aiemmin ehdottanut vastaavaa velvoitetta sanktioitavaksi. Kyseinen teknisten suojatoimien muuttamisen ja poistamisen kielto olisi ministeriön näkemyksen mukaan laillisuusperiaatteen näkökulmasta riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Artikla kokonaisuudessaan kuuluu myös EU:n datainnovaatiolautakunnan suosituksiin sanktioitavista asetuksen velvoitteista, joka on huomioitu esityksen valmistelussa. Valiokunta on lisännyt kohtaa koskevan sanktioinnin 15 pykälään.

Data-asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa on kyse datan saataville asettamisesta niin, että datan haltijat voivat soveltaa asianmukaisia teknisiä suojatoimenpiteitä estääkseen datan laittoman luovuttamisen tai siihen pääsyn ja varmistaakseen, että asetuksen velvoitteita sekä sovittuja datan saataville asettamista koskevia sopimusehtoja noudatetaan. Tällaisiin teknisiin suojatoimenpiteisiin voi artiklan mukaan kuulua myös älysopimuksia ja salausta mukaan lukien metadata. Kyseisillä toimenpiteillä ei kuitenkaan saa syrjiä datan vastaanottajia eikä estää käyttäjien tai datan vastaanottajien pääsyä dataan tai sen käyttöä.

Edellä mainittujen suojatoimenpiteiden muuttaminen tai poistaminen käyttäjän, kolmannen osapuolen tai datan vastaanottajan osalta ilman, että siitä on sovittu datan haltijan kanssa, on mainitun artiklan 1 kohdassa kielletty. Tämä kielto sanktioidaan seuraamusmaksulla käyttäjän osalta nyt käsiteltävänä olevassa pykälässä.

Valiokunta korostaa, että mikäli teknisten suojatoimenpiteiden muuttamisesta tai poistamisesta on sovittu datan haltijan kanssa ja käyttäjä tai kolmas osapuoli tämän jälkeen näin tekee, ei sanktioitu tekemuoto täyty. Velvoitteen rikkomisesta määrättävän seuraamusmaksun suuruus määräytyy 1. lakiehdotuksen 20 §:n 1 momentin ns. alemman portaan mukaisesti.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että 11 artiklan 1 kohdassa säädetään siitä, että datan haltija ei saa syrjiä tai tehdä kohtuuttomia suojatoimia niin, että se estäisi asetuksen velvoitteiden vastaisesti pääsyn dataan tai sen käytön. Tätä velvoitetta ei ehdoteta sanktioitavaksi, koska velvoite ei täyty seuraamusmaksulla sanktioinnilta vaadittavan laillisuusperiaatteen mukaisia täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden ehtoja ja sopii paremmin esimerkiksi yksityisoikeudellisena riita-asiana käsiteltäväksi. Jos datan käyttäjän tai kolmannen osapuolen mielestä datan haltija on kuitenkin tehnyt kohtuuttomia suojatoimia, jotka estävän datan käyttöä tai siihen pääsyä, ei käyttäjä tai kolmas osapuoli voi kuitenkaan omin päin muuttaa tai poistaa suojatoimia, vaan näiden tulee muilla keinoilla pyrkiä vaikuttamaan suojatoimenpiteiden sisältöön tai niiden poistamiseen.

17 §. Kolmannelle osapuolelle määrättävä seuraamusmaksu. Edellä 15 §:n kohdalla mainittujen suojatoimenpiteiden muuttaminen tai poistaminen käyttäjän, kolmannen osapuolen tai da-

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

tan vastaanottajan osalta ilman, että siitä on sovittu datan haltijan kanssa, on 11 artiklan 1 kohdassa kielletty. Tämä kielto sanktioidaan seuraamusmaksulla kolmannen osapuolen osalta nyt käsiteltävänä olevassa pykälässä.

20 §. Data-asetusta koskevan seuraamusmaksun suuruus. Verohallinto on asiantuntijakuulemisessa esittänyt 20 §:n tarkentamista luonnolliselle henkilölle määrättävän seuraamusmaksun määräytymisen osalta. Verohallinto katsoo, että ehdotuksen muotoilu (”veronalaisista tuloista”) tarkoittaa veronalaisten tulojen bruttomäärää, joka ei ole julkinen verotustieto ja jota Liikenne- ja viestintävirastolla ei ole oikeutta saada. Julkisia verotustietoja ovat sen sijaan tiedot luonnollisen henkilön ”verotettavan ansiotulon ja verotettavan pääomatulon määrästä”. Verohallinto ehdottaa pykälän tarkentamista, jotta Liikenne- ja viestintävirasto voisi määrätä seuraamusmaksun julkisten verotietojen perusteella. Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi ja Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeuden varmistamiseksi valiokunta on vastaavasti täsmentänyt pykälän 1 ja 2 momenttia.

2. lakiehdotus Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Johtolause. Lain 1 §:ää on muutettu esityksen antamisen jälkeen, minkä vuoksi valiokunta täsmentää johtolauseetta.

1 §. Lain soveltamisala. Pykälää on muiden hallitusten esitysten myötä muutettu esityksen antamisen jälkeen, minkä vuoksi valiokunta täsmentää pykälän muotoiluja.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 128/2025 vp sisältyvät 3.—4. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 128/2025 vp sisältyvän 1.—2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tässä laissa annetaan datan oikeudenmukaista saatavuutta ja käyttöä koskevista yhdenmukaisista säännöistä ja asetuksen (EU) 2017/2394 ja direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2023/2854 (datasäädös), jäljempänä *data-asetus*, ja eurooppalaisen datan hallinnoinnista ja asetuksen (EU) 2018/1724 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2022/868 (*datanhallinta-asetus*) täydentävät säännökset.

Tätä lakia sovelletaan data-asetuksen 1 artiklan ja datanhallinta-asetuksen 1 artiklan soveltamisalan mukaisesti, lukuun ottamatta datanhallinta-asetuksen II lukua ja siihen liittyviä viranomaistehtäviä. Tätä lakia ei sovelleta eduskunnan valtiopäivätoimintaan eikä eduskunnan **virastoihin**. ~~Lakia ei sovelleta muihin eduskunnan virastoihin, jos niiden mainittujen asetusten soveltamisalaan kuuluvalla toiminnalla on keskeinen yhteys eduskunnan valtiopäivätoimintaan.~~ Lakia ei myöskään sovelleta eduskunnan oikeusasiamiehkeen eikä valtioneuvoston oikeuskansleriin.

Elinkeinotoimintaan liittyvien liikesalaisuuksien sekä teknisten ohjeiden suojasta säädetään liikesalaisuuslaissa (595/2018).

Todistelun turvaamisesta liikesalaisuuslaissa tarkoitetun liikesalaisuuden tai teknisen ohjeen oikeudettomaan käyttöön tai ilmaisemiseen perustuvan vahingon korvaamista tai liikesalaisuuslain 8 §:ssä tarkoitetun kiellon määrittämisestä koskevassa asiassa säädetään todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetussa laissa (344/2000).

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

2 §

Datakoordinaattori ja muut toimivaltaiset viranomaiset

Data-asetuksen 37 artiklassa tarkoitettuna datakoordinaattorina Suomessa toimii Liikenne- ja viestintävirasto.

Liikenne- ja viestintävirasto on valvonnasta vastaava data-asetuksen 37 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, jollei 3 §:stä muuta johdu. Muita toimivaltaisia viranomaisia data-asetuksen valvonnassa ovat kuluttaja-asiamies sekä Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

Liikenne- ja viestintävirasto edistää data-asetuksen 37 artiklan 5 kohdan a alakohdassa tarkoitettua yritysten ja yhteisöjen datalukutaitoa sekä seuraa e alakohdassa tarkoitettua datan saataville asettamiseen ja käyttöön liittyvää kehitystä.

Liikenne- ja viestintävirasto sertifioi data-asetuksen 10 artiklan 5 kohdan mukaisesti Suomeen sijoittuneet tuomioistuinten ulkopuoliset riidanratkaisuelimet.

Liikenne- ja viestintävirasto toimii datanhallinta-asetuksen 13 ja 23 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena.

3 §

Kuluttaja-asiamiehen ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivalta

Data-asetuksen 37 artiklan mukainen valvonnasta vastaava toimivaltainen viranomainen on kuluttaja-asiamies mainitun asetuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohdan osalta, jos kyse on tietojen antamisesta elinkeinonharjoittajalta kuluttajalle.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto edistää data-asetuksen 37 artiklan 5 kohdan a alakohdassa tarkoitettua kuluttajien datalukutaitoa.

Kuluttaja-asiamiehen eräistä toimivaltuuksista säädetään kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetussa laissa (566/2020). Kuluttaja-asiamiehen tehtävien tärkeysjärjestyksestä säädetään Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annetussa laissa (661/2012).

4 §

Yhteistyö viranomaisten välillä

Liikenne- ja viestintäviraston, kuluttaja-asiamiehen ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston on data-asetuksen ja tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan toimittava yhteistyössä tietosuojavaltuutetun ja muiden asianomaisten viranomaisten kanssa.

Kuluttaja-asiamiehen on ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle, jos se vastaanottaa ilmoituksen, joka koskee data-asetuksessa säädettyjen velvoitteiden rikkomista, ja se katsoo tarpeelliseksi ottaa asian tutkittavakseen.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

2 luku

Viranomaisten tutkintamenettely ja valvontatoimenpiteet

5 §

Tiedonsaantioikeus

Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeuksista data-asetuksen, datanhallinta-asetuksen ja tämän lain noudattamisen todentamiseksi säädetään data-asetuksen 37 artiklan 14 kohdassa ja datanhallinta-asetuksen 14 artiklan 2 kohdassa ja 24 artiklan 2 kohdassa. Tietopyynnön kohteiden on luovutettava tiedot salassapitosäännösten estämättä, ilman aiheetonta viivytystä, viranomaisen pyytämässä muodossa ja maksutta.

Liikenne- ja viestintävirastolla on tässä pykälässä tarkoitetut tiedonsaantioikeudet, jos virasto pyytää tietoja toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen data-asetuksen 37 artiklan 15 kohdan mukaisesti tekemän pyynnön perusteella mainitun artiklan 2 kohdassa ja 38 artiklan 3 kohdassa säädetyn toimivaltaisten viranomaisten yhteistyövelvoitteen toteuttamiseksi.

6 §

Tiedonvaihto viranomaisten välillä

Liikenne- ja viestintävirastolla ja kuluttaja-asiamiehellä on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa data-asetuksessa, datanhallinta-asetuksessa ja tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tiedot tai laatimansa asiakirjat toisilleen, jos se on näille data-asetuksessa, datanhallinta-asetuksessa tai tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Liikenne- ja viestintävirasto ja kuluttaja-asiamies voivat pyytää muilta viranomaisilta lausuntoa käsiteltävään asiaan ja luovuttaa näille lausunnon antamisen kannalta välttämättömät asiakirjat ja tiedot salassapitosäännösten ja muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä, jos se on näille data-asetuksessa, datanhallinta-asetuksessa tai tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Liikenne- ja viestintäviraston on ilmoitettava 25 §:n 1 momentissa mainituille viranomaisille, jos on syytä epäillä, että sen käsiteltäväksi tulleella dataan pääsyä tai datan siirtoa koskevalla asialla on yhteys kansalliseen turvallisuuteen tai puolustukseen.

Liikenne- ja viestintävirastolla on salassapitosäännösten ja muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto sisäministeriölle ja sen alaisille viranomaisille sekä Pääesikunnalle, jos se on 25 §:n 1 momentissa tarkoitetun lausuntomenettelyn kannalta välttämätöntä.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

7 §

Tarkastukset

Liikenne- ja viestintävirastolla on data-asetukseen tai tähän lakiin perustuvien velvoitteiden epäiltyyn rikkomiseen liittyvää valvontaa varten oikeus päästä tilaan, jota data-asetuksessa tarkoitettu käyttäjä, datan haltija tai datan vastaanottaja käyttää elinkeino- tai ammattitoimintaansa liittyviin tarkoituksiin, ja tehdä valvonta-asian hoitamiseksi tarvittavia tarkastuksia. Pääsy- ja tarkastusoikeus ei koske pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviä tiloja.

Liikenne- ja viestintävirastolla on tarkastuksissa oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tutkittavakseen, jäljentää ja ottaa jäljennösten ottamista varten haltuun epäiltyyn rikkomukseen liittyvän valvontatehtävän kannalta tarpeellinen liikekirjeenvaihto, kirjanpito, muut asiakirjat ja tiedot missä tahansa muodossa tallennusvälineestä riippumatta. Tarkastusta toimittava virkamies voi pyytää tarkastuksen kohteen laillisilta edustajilta tai henkilöstön jäseniltä tarkastuksen kohteeseen ja tarkoitukseen liittyviä selvityksiä tosiseikoista ja asiakirjoista sekä tallentaa saamansa vastaukset.

Tarkastukseen sovelletaan lisäksi hallintolain (434/2003) 39 §:ää.

Liikenne- ja viestintävirastolla on tässä pykälässä säädetty tarkastusoikeudet, jos se toimittaa Suomessa tarkastuksen toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen data-asetuksen 37 artiklan 15 kohdan mukaisesti tekemän pyynnön perusteella data-asetuksen mainitun artiklan 2 kohdassa ja 38 artiklan 3 kohdassa säädetyn toimivaltaisten viranomaisten yhteistyövelvoitteen toteuttamiseksi.

8 §

Asianajosalaisuutta koskeva poikkeus tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta

Poiketen siitä, mitä edellä tässä luvussa säädetään, Liikenne- ja viestintävirastolla ei ole 5 ja 7 §:ssä säädettyjä tutkintavaltuuksia käyttäessään oikeutta saada tai tarkastaa asiakirjoja, jotka sisältävät asiakkaan ja asianajajista annetussa laissa (496/1958) tarkoitetun asianajajan, ulkopuolisen luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011) tarkoitetun oikeudenkäyntiasiamiehen tai -avustajan taikka oikeusapulaissa (257/2002) tarkoitetun julkisen oikeusavustajan välistä luottamuksellista kirjeenvaihtoa.

Poikkeusta sovelletaan Liikenne- ja viestintäviraston 5 ja 7 §: n mukaisiin tutkintavaltuuksiin riippumatta siitä, käytetäänkö niitä Liikenne- ja viestintäviraston omien valvontatehtävien suorittamisessa vai toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä.

9 §

Virka-apu

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus data-asetuksessa ja tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta virka-apua.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

10 §

Valvontapäätös

Jos Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että data-asetuksen tai datanhallinta-asetuksen velvollisuuksia tai kieltoja on rikottu, se voi antaa huomautuksen tai varoituksen ja velvoittaa sen, joka rikkoo data-asetusta tai datanhallinta-asetusta, lopettamaan rikkomisen, korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä taikka kieltää data-asetuksen tai datanhallinta-asetuksen vastaisen toimenpiteen.

Viranomainen voi asettaa kohtuullisen määräajan, jonka kuluessa rikkomus tai laiminlyönti on lopetettava.

11 §

Uhkasakko ja keskeyttämisuhka

Liikenne- ja viestintävirasto voi asettaa 10 §:n nojalla antamansa valvontapäätöksen tai muun tämän lain nojalla antamansa määräyksen tehosteeksi uhkasakon tai keskeyttämisuhan.

Uhkasakkoa ei saa asettaa 5 §:ssä tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden tehosteeksi luonnolliselle henkilölle, jos henkilöä on aihetta epäillä rikoksesta ja tiedot liittyvät rikosepäilyn kohteena olevaan asiaan.

12 §

Tehtävien tärkeysjärjestys ja asian tutkimatta jättäminen

Liikenne- ja viestintävirasto voi asettaa tässä laissa säädetty valvontatehtävänsä tärkeysjärjestykseen.

Liikenne- ja viestintävirasto voi jättää asian tutkimatta, jos asialla on epäilystä virheestä tai laiminlyönnistä huolimatta data-asetuksen tai datanhallinta-asetuksen mukaisten velvoitteiden noudattamisen kannalta vain vähäinen merkitys. Liikenne- ja viestintäviraston on tehtävä päätös tutkimatta jättämisestä heti, kun se on mahdollista.

3 luku

Hallinnolliset seuraamusmaksut

13 §

Valmistajalle, myyjälle, vuokraajalle, leasinginantajalle tai palveluntarjoajalle määrättävä seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun valmistajalle tai palveluntarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvollisuutta suunnitella, valmistaa tai tarjota verkkoon liitetyt tuotteet ja niihin liittyvät palvelut data-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun myyjälle, vuokraajalle tai leasinginantajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvollisuutta antaa ennen sopimuksen tekemistä data-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut tiedot muille käyttäjille kuin kuluttajille.

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun tuotteeseen liittyvän palvelun tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö velvollisuutta antaa ennen sopimuksen tekemistä data-asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettut tiedot muille käyttäjille kuin kuluttajille.

14 §

Datan haltijalle määrättävä seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun datan haltijalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö data-asetuksen:

1) 4 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta asettaa helposti saatavilla oleva data ja siihen liittyvä metadata käyttäjän saataville;

2) 4 artiklan 2, 7 tai 8 kohdassa taikka 5 artiklan 10 tai 11 kohdassa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa datan jakamisesta pidättäytymisestä, datan jakamisen keskeyttämisestä tai datan jakamisesta kieltäytymisestä Liikenne- ja viestintävirastolle;

3) 4 artiklan 4 kohdassa säädettyä kieltoa kohtuuttomasti vaikeuttaa käyttäjän valintojen tai oikeuksien hyödyntämistä;

4) 4 artiklan 5 kohdassa säädettyä kieltoa pyytää käyttäjältä enempää tietoa kuin on tarpeen sen varmistamiseksi, onko henkilö katsottava käyttäjäksi, tai säilyttää enempää tietoa käyttäjän pääsystä pyydettyyn dataan kuin on tarpeen taikka 5 artiklan 4 kohdassa säädettyä kieltoa pyytää käyttäjältä tai kolmannelta osapuolelta enempää tietoa kuin on tarpeen sen varmistamiseksi, onko henkilö katsottava käyttäjäksi tai kolmanneksi osapuoleksi, tai säilyttää enempää tietoa kolmannen osapuolen pääsystä dataan kuin on tarpeen;

5) 4 artiklan 7 kohdassa tai 5 artiklan 10 kohdassa säädettyä velvollisuutta toimittaa käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle kirjallisesti perusteltu päätös datan jakamisesta pidättäytymisestä tai datan jakamisen keskeyttämisestä taikka 4 artiklan 8 kohdassa tai 5 artiklan 11 kohdassa säädettyä velvollisuutta toimittaa käyttäjälle tai kolmannelle osapuolelle kirjallisesti perustelut, joiden nojalla datan haltija on kieltäytynyt jakamasta dataa;

6) 4 artiklan 13 kohdassa säädettyä kieltoa käyttää helposti saatavilla olevaa muuta dataa kuin henkilötietoja ilman käyttäjän kanssa tehtyä sopimusta tai mainitun artiklan 14 kohdassa säädettyä kieltoa asettaa muuta dataa kuin henkilötietoja kolmansien osapuolten saataville ilman käyttäjän kanssa tehtyä sopimusta;

7) 5 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta pyynnöstä asettaa helposti saatavilla oleva data ja siihen liittyvä metadata kolmannen osapuolen saataville tai 8 artiklan 4 kohdassa säädettyä kieltoa asettaa dataa datan vastaanottajan saataville ilman käyttäjän pyyntöä taikka mainitun artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta sopia datan vastaanottajan kanssa datan saataville asettamista koskevista järjestelyistä; tai

8) 18 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta asettaa data mainituissa kohdassa tarkoitettujen elinten pyynnöstä niiden saataville ilman aiheetonta viivytystä.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

15 §

Käyttäjälle määrättävä seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun data-asetuksen käyttäjälle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö data-asetuksen:

1) 4 artiklan 6 kohdassa säädettyä velvollisuutta noudattaa datan haltijan tai liikesalaisuuksien haltijan kanssa sovittuja suojatoimenpiteitä liikesalaisuuksien säilyttämiseksi;

2) 4 artiklan 10 kohdassa säädettyä kieltoa hyödyntää tai luovuttaa kolmannelle osapuolelle datan haltijalta saamaansa dataa sellaisen verkkoon liitetyn tuotteen kehittämiseksi, joka kilpailee sen tuotteen kanssa, josta data on peräisin; ~~tai~~

3) 4 artiklan 11 kohdassa säädettyä kieltoa käyttää pakottavia keinoja tai käyttää väärin datan suojaamiseen suunnitellun datan haltijan teknisen infrastruktuurin puutteita saadakseen pääsyn dataan; tai

4) 11 artiklan 1 kohdassa säädettyä kieltoa muuttaa tai poistaa teknisiä suojatoimenpiteitä ilman, että siitä on sovittu datan haltijan kanssa. (Uusi)

16 §

Portinvartijayritykselle määrättävä seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun kilpailullisista ja oikeudenmukaisista markkinoista digitaalialalla ja direktiivien (EU) 2019/1937 ja (EU) 2020/1828 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/1925 (digimarkkinasäädös), jäljempänä *digimarkkina-asetus*, 3 artiklassa tarkoitetulle portinvartijayritykselle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö data-asetuksen 5 artiklan 3 kohdassa säädettyä kieltoa pyytää tai vastaanottaa dataa.

17 §

Kolmannelle osapuolelle määrättävä seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun kolmannelle osapuolelle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö data-asetuksen:

1) 5 artiklan 5 kohdassa säädettyä kieltoa käyttää pakottavia keinoja tai käyttää väärin datan suojaamiseen suunnitellun datan haltijan teknisen infrastruktuurin puutteita saadakseen pääsyn dataan;

2) 6 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädettyä kieltoa kohtuuttomasti vaikeuttaa käyttäjän valintojen tai oikeuksien hyödyntämistä;

3) 6 artiklan 2 kohdan c alakohdassa säädettyä kieltoa asettaa vastaanottamansa data muun kolmannen osapuolen saataville ilman käyttäjän kanssa tehtyä sopimusta ja ilman, että muu kolmas osapuoli toteuttaa kaikki datan haltijan ja kolmannen osapuolen sopimat suojatoimenpiteet liikesalaisuuksien säilyttämiseksi;

4) 6 artiklan 2 kohdan d alakohdassa säädettyä kieltoa asettaa data digimarkkina-asetuksen 3 artiklassa tarkoitetun portinvartijayrityksen saataville;

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

5) 6 artiklan 2 kohdan e alakohdassa säädettyä kieltoa hyödyntää tai luovuttaa muulle kolmannelle osapuolelle datanhaltijalta saamaansa dataa sellaisen verkkoon liitetyn tuotteen kehittämiseksi, joka kilpailee sen tuotteen kanssa, josta data on peräisin;

6) 6 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädettyä velvollisuutta huomioida datan haltijan tai liikesalaisuuksien haltijan kanssa sovitut toimenpiteet liikesalaisuuksien säilyttämiseksi; ~~tai~~

7) 6 artiklan 2 kohdan h alakohdassa säädettyä kieltoa estää käyttäjää, joka on kuluttaja, asettamasta vastaanottamaansa dataa muiden osapuolten saataville; tai

8) 11 artiklan 1 kohdassa säädettyä kieltoa muuttaa tai poistaa teknisiä suoja-toimenpiteitä ilman, että siitä on sovittu datan haltijan kanssa. (Uusi)

18 §

Datankäsittelypalvelun tarjoajalle määrättävä seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun datankäsittelypalvelun tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö data-asetuksen:

1) 25 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta tehdä kirjallinen sopimus asiakkaan kanssa ja asettaa se asiakkaan saataville ennen sopimuksen allekirjoittamista;

2) 26 artiklassa säädettyä velvollisuutta antaa asiakkaalle artiklan mukaiset tiedot;

3) 29 artiklan 1 kohdassa säädettyä kieltoa periä vaihtomaksuja; tai

4) 32 artiklan 1 kohdassa säädettyä velvollisuutta toteuttaa riittävät toimenpiteet estääkseen muun datan kuin henkilötietojen siirto kolmansiin maihin tai kolmansien maiden viranomaisten pääsy tällaiseen dataan.

19 §

Datan välityspalvelujen tarjoajalle määrättävä seuraamusmaksu

Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä seuraamusmaksun datanhallinta-asetuksen 10 artiklassa tarkoitetun datan välityspalvelun tarjoajalle, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö mainitun asetuksen:

1) 11 artiklassa säädettyä datan välityspalvelun tarjoajan ilmoitusvelvollisuutta;

2) 12 artiklassa säädettyä datan välityspalvelun tarjoamisen edellytyksiä; tai

3) 31 artiklassa säädettyä muiden tietojen kuin henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevia edellytyksiä.

20 §

Data-asetusta koskevan seuraamusmaksun suuruus

Jos data-asetusta koskeva seuraamusmaksu määrätään elinkeinonharjoittajalle, seuraamusmaksu saa olla enintään 2 prosenttia seuraamusmaksupäätöstä edeltävän tilikauden liikevaihdosta. Jos seuraamusmaksu määrätään luonnolliselle henkilölle, joka ei ole elinkeinonharjoittaja, seuraamusmaksu saa olla enintään 2 prosenttia hänelle viimeksi toimitetun verotuksen mukaises-

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

ta valtionverotuksessa verotettavan ansiotulon ja pääomatulon yhteismäärästä, mutta kuitenkin enintään 2 000 euroa.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, seuraamusmaksu 13 §:n 1 momentissa, 14 §:n 1 ja 7 kohdassa, 15 ja 16 §:ssä sekä 17 §:n 1, 5 ja 6 kohdassa säädetystä rikkomuksesta tai laiminlyönnistä saa olla enintään 4 prosenttia elinkeinonharjoittajan seuraamusmaksupäätöstä edeltävän tilikauden liikevaihdosta. Jos tässä momentissa tarkoitettu seuraamusmaksu määrätään luonnolliselle henkilölle, joka ei ole elinkeinonharjoittaja, seuraamusmaksu saa olla enintään 4 prosenttia hänelle viimeksi toimitetun verotuksen mukaisesta valtionverotuksessa verotettavan ansiotulon ja pääomatulon yhteismäärästä, mutta kuitenkin enintään 4 000 euroa.

Jos kuluttaja-asiamies esittää seuraamusmaksun määräämistä markkinaoikeudelle kuluttajan-suojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain mukaisesti, esityksessä otetaan huomioon seuraamusmaksuesityksen tekemistä edeltävän tilikauden liikevaihto.

Edellä tässä pykälässä liikevaihdolla tarkoitetaan kirjanpitolain (1336/1997) 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettua liikevaihtoa tai sitä vastaavaa liikevaihtoa. Jos tilinpäätös ei ole seuraamusmaksua määrättäessä vielä valmistunut tai jos liiketoiminta on vasta aloitettu eikä tilinpäätöstä ole saatavissa, liikevaihto voidaan arvioida muun saatavan selvityksen perusteella.

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksun määräämisessä huomioon otettavista perusteista säädetään data-asetuksen 40 artiklan 3 kohdassa.

21 §

Datanhallinta-asetusta koskevan seuraamusmaksun suuruus

Datanhallinta-asetusta koskeva seuraamusmaksu on vähintään 1 000 euroa ja enintään 100 000 euroa.

Seuraamusmaksun suuruus perustuu kokonaisarviointiin. Seuraamusmaksua määrättäessä sovelletaan datanhallinta-asetuksen 34 artiklan 2 kohtaa.

22 §

Seuraamusmaksun määrääminen

Seuraamusmaksua ei määrätä, jos velvoitteen rikkomista on pidettävä vähäisenä tai seuraamusmaksun määräämistä ilmeisen kohtuuttomana.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Seuraamusmaksua ei voida määrätä valtion viranomaiselle, valtion liikelaitokselle, kunnalliselle viranomaiselle, kuntayhtymälle, hyvinvointialueelle, hyvinvointiyhtymälle, itsenäiselle julkisoikeudelliselle laitokselle, eduskunnan virastolle, tasavallan presidentin kanslialle eikä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle ja Suomen ortodoksiselle kirkolle eikä niiden seurakunnille, seurakuntayhtymille ja muille elimille.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos on kulunut yli viisi vuotta siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on tapahtunut. Jos rikkomus tai laiminlyönti on ollut luonteeltaan jatkuvaa, viiden vuoden määräaika lasketaan siitä, kun rikkomus tai laiminlyönti on päättynyt.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

Seuraamusmaksu saadaan määrätä myös sellaiselle elinkeinonharjoittajalle, jolle elinkeinotoiminta, jossa laiminlyönti tai rikkomus on tapahtunut, on siirtynyt yrityskaupan tai muun yritysjärjestelyn seurauksena.

Tämän lain nojalla maksettavaksi määrätyn seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002).

4 luku

Kansainvälinen yhteistyö

23 §

Yhteistyö muiden jäsenvaltioiden ja Euroopan komission kanssa

Liikenne- ja viestintävirasto toimii yhteistyössä muiden jäsenvaltioiden datakoordinaattorien, toimivaltaisten viranomaisten, Euroopan komission ja Euroopan datainnovaatiolautakunnan kanssa.

24 §

Asiakirjan luovuttaminen toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle tai Euroopan komissiolle

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus luovuttaa salassa pidettävä asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto toisen Euroopan Unionin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion toimivaltaiselle viranomaiselle tai Euroopan komissiolle, jos se on data-asetuksen tai datanhallinta-asetuksen valvonnan kannalta välttämätöntä.

5 luku

Erinäiset säännökset

25 §

Erityinen lausuntomenettely

Data-asetuksen 32 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu lausunto pyydetään sisäministeriöltä, jos kyseessä on kansalliseen turvallisuuteen liittyvät edut, ja Pääesikunnalta, jos kyseessä on puolustukseen liittyvät edut. Sisäministeriön tai Pääesikunnan on pyydettävä lausunto ulkoministeriöltä, jos kansalliseen turvallisuuteen tai puolustukseen liittyvät edut koskevat myös ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Data-asetuksen 32 artiklassa tarkoitettu päätöksen vastaanottaja voi pyytää lausuntoa toimivaltaiselta viranomaiselta sen selvittämiseksi täyttyvätkö mainitun artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa vahvistetut edellytykset, jos päätöksen vastaanottaja katsoo, että päätös saattaa kos-

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

kea liikesalaisuuksia ja muuta kaupallisesti arkaluonteista dataa taikka teollis- ja tekijänoikeuksilla suojattua sisältöä tai että siirto voi johtaa uudelleentunnistamiseen. Toimivaltainen viranomaislainen voi pyytää lausuntoa siltä viranomaiselta tai elimeltä, jonka toimialaan päätökseen liittyvien data-asetuksessa tarkoitettujen etujen suojele kuuluu. Viranomaisen on oltava yhteydessä sisäministeriöön tai Pääesikuntaan, jos on syytä epäillä, että dataan pääsyllä tai datan siirrolla on yhteys kansalliseen turvallisuuteen tai puolustukseen.

Tarkempia säännöksiä lausuntomenettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

26 §

Korvaus datan saataville asettamisesta poikkeuksellisen tarpeen tapauksissa

Datan haltijan oikeudesta saada kohtuullinen korvaus data-asetuksen 15 artiklan 1 kohdan nojalla saataville asetetusta datasta sekä korvauksen määrän laskemisesta säädetään mainitun asetuksen 20 artiklassa.

Datan haltijan on esitettävä viranomaiselle, jonka pyynnöstä data on asetettu saataville, kirjallisesti vaatimansa korvauksen määrä sekä korvauksen suorittamiseksi tarvittavat tiedot.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua viranomaisen on suoritettava korvaus datan haltijalle viimeistään kahden kuukauden kuluttua korvausvaatimuksen vastaanottamisesta. Jos viranomaislainen pyytää data-asetuksen 20 artiklan 2 kohdan nojalla datan haltijalta lisätietoja korvauksen laskennan perusteista, maksun määräpäivää jatketaan samalla määrällä päiviä kuin mitä datan haltijalta menee pyydettyjen lisätietojen toimittamiseen. Viranomaisen on saatettava mahdollinen data-asetuksen 20 artiklan 5 kohtaan perustuva korvauksen suuruutta koskeva asia Liikenne- ja viestintäviraston käsiteltäväksi ennen korvauksen maksun määräpäivää. Korvaus on tällöin suoritettava datan haltijalle, kun Liikenne- ja viestintäviraston päätös kohtuullisen korvauksen määrästä on saanut lainvoiman. Liikenne- ja viestintävirasto voi päätöksessään vahvistaa korvauksen määrän vaaditun suuruusena tai alentaa kohtuullisena pidettävän korvauksen määrää. Asiaa ratkaistaessa sovelletaan data-asetuksen 20 artiklan 2 kohdan säännöksiä kohtuullisen korvauksen määrän laskemisesta ja otetaan huomioon datan haltijan korvauksen määrän perusteista esittämä selvitys.

27 §

Oikaisuvaatimus

Liikenne- ja viestintäviraston päätökseen, joka koskee datanhallinta-asetuksen 19 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua rekisteröintiä, saa vaatia oikaisua.

Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

28 §

Muutoksenhaku viranomaisen päätöksestä

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Muutoksenhausta uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin uhkasakkolakia (1113/1990).

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

Toimivaltaisen viranomaisen muussa kuin seuraamusmaksun määrittämisestä koskevassa päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

29 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentin 37 ja 61 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentin 37 kohta laissa 416/2025 ja 1 §:n 2 momentin 61 kohta laissa / , sekä

lisätään 1 §:n 2 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 416/2025, 860/2025, / ja / uusi 62 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään seuraavien rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanosta:

37) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 333 §:ssä tarkoitettu teleyrityksen seuraamusmaksu ja 334 §:ssä tarkoitettu televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan seuraamusmaksu;

61) poliittisen mainonnan avoimuutta ja kohdentamista koskevan Euroopan unionin asetuksen noudattamisen valvonnan järjestämisestä annetun lain (/) 13 ja 16 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu; (Uusi)

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

62) datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta annetun lain (/) 13—19 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 304 §:n 1 momentin 19 kohta, 330 §:n 3 momentti ja 334 a §, sellaisina kuin ne ovat laissa 1182/2023, sekä *muutetaan* 304 §:n 1 momentin 18 kohta ja 342 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 304 §:n 1 momentin 18 kohta laissa 1182/2023 ja 342 §:n 2 momentti laissa 126/2025, seuraavasti:

304 §

Liikenne- ja viestintäviraston erityiset tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä on:

18) valvoa ja tarkastaa, että 22 a luvussa tarkoitettut palvelut täyttävät mainitussa luvussa säädetyt vaatimukset ja seurata mainitun luvun nojalla tehtyjen valitusten ja raporttien käsittelyä.

342 §

Oikaisuvaatimus

Liikenne- ja viestintäviraston päätökseen, joka koskee 39 §:ssä tarkoitettua radiolupaa, 44 §:ssä tarkoitettua radiotaajuuksien varausta koskevaa päätöstä, 100 §:ssä tarkoitettua numeerointipäätöstä, 167 §:n 2 momentissa tarkoitettua verkkotunnuksen rekisteröinnin estämistä, 169 §:n 1 momentissa tarkoitettua verkkotunnuksen poistamista, 288 §:ssä tarkoitettua markki-

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

naehtoista taajuusmaksua, 289 §:ssä tarkoitettua tietoyhteiskuntamaksua tai 293 §:ssä tarkoitettua televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua, saa vaatia oikaisua.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

— — — — —

4.

Laki

kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain (566/2020) 2 §:n 2 momentin 3 kohta ja 3 momentin 2 kohta ja 16 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 89/2023 ja 16 §:n 2 momentti osaksi laissa 694/2022, sekä *lisätään* 17 §: ään uusi 2 momentti ja 18 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 533/2021, 694/2022 ja 19/2024, uusi 6 momentti seuraavasti:

2 §

Yhteistyöasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset

— — — — —
Yhteistyöasetuksen mukaisia toimivaltaisia viranomaisia kuluttaja-asiamiehen lisäksi ovat:
— — — — —

3) Liikenne- ja viestintävirasto siltä osin kuin se valvoo seuraavien säädösten tai säännösten noudattamista:

- a) sähköisestä kaupankäynnistä annettu direktiivi;
- b) audiovisuaalisten mediapalvelujen tarjoamista koskevien jäsenvaltioiden tiettyjen lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/13/EU (audiovisuaalisia mediapalveluja koskeva direktiivi) 9—11 ja 19—26 artikla, sellaisina kuin ne on kansallisesti pantu täytäntöön sovellettaviksi tulevissa laeissa;
- c) matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 261/2004, jäljempänä *lentomatikustajien oikeuksia koskeva asetusta*;

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

d) rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/782, jäljempänä *rautatievastuuasetus*;

e) matkustajien oikeuksista meri- ja sisävesiliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1177/2010, jäljempänä *merimatkustajien oikeuksia koskeva asetus*;

f) matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 181/2011, jäljempänä *linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksia koskeva asetus*;

g) datan oikeudenmukaista saatavuutta ja käyttöä koskevista yhdenmukaisista säännöistä ja asetuksen (EU) 2017/2394 ja direktiivin (EU) 2020/1828 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/2854 (datasäädös), jäljempänä *data-asetus*, 3 artiklan 2 ja 3 kohta;

Yhteistyöasetuksessa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena toimii vain:

2) Liikenne- ja viestintävirasto, kun kyse on vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1107/2006, rautatievastuuasetuksen V luvun, merimatkustajien oikeuksia koskevan asetuksen II luvun, linja-autoliikenteen matkustajien oikeuksia koskevan asetuksen III luvun sekä data-asetuksen noudattamisen valvonnasta lukuun ottamatta data-asetuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohtaa;

16 §

Seuraamusmaksu tietojen antamista koskevien säännösten rikkomisesta

Seuraamusmaksu voidaan määrätä myös elinkeinonharjoittajalle, joka kuluttajien vahingoksi tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tai laiminlyö:

1) maksupalvelulain 10—15 §:n säännöksiä tietojen antamisesta, 22 §:n säännöksiä erillistä maksutapahtumaa koskevasta sopimuksesta annettavista ennakkotiedoista tai 25 a §:ää erillisestä maksutoimeksiannon käynnistämistä koskevasta sopimuksesta annettavista ennakkotiedoista;

2) matkapalveluyhdistelmistä annetun lain 7 §:n ja sen nojalla annettuja säännöksiä ennen matkapakettisopimuksen tekemistä annettavista tiedoista taikka 36 §:n ja sen 2 momentin nojalla annettuja säännöksiä ennen yhdistetyn matkajärjestelyn syntymistä annettavista tiedoista;

3) data-asetuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohdan säännöksiä tietojen antamisesta käyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä, jos kyse on tietojen antamisesta elinkeinonharjoittajalta kuluttajalle.

Valiokunnan mietintö LiVM 19/2025 vp

17 §

Seuraamusmaksun määrääminen muulle henkilölle kuin 13—16 §:ssä tarkoitettulle elinkeinonharjoittajalle

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä pykälässä tarkoitettua seuraamusmaksua ei voi määrätä 16 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen säännösten rikkomisesta.

18 §

Seuraamusmaksun suuruus

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, 16 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettun seuraamusmaksun suuruudesta säädetään datan hallinnan ja jakamisen valvonnasta annetun lain (/) 20 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 5.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jouni Ovaska kesk
varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Marko Asell sd
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Mauri Kontu kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Martin Paasi kok
jäsen Pinja Perholehto sd
varajäsen Tomi Immonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker